

รายวิชา ทักษะศิลป์

รหัสวิชา ศ21102
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ยุคสมัยของทัศนศิลป์ไทย

ผู้สอน ครูรุ่งศักดิ์ บุญเทศ

The background of the image is a traditional Thai mural painting. It features a large, stylized face of a deity or a celestial being, rendered in warm tones of orange, red, and yellow. The face has large, almond-shaped eyes and a serene expression. The face is surrounded by intricate, swirling patterns that resemble clouds or stylized flames. The overall style is characteristic of traditional Thai art, with bold lines and a rich color palette. The text is overlaid on a semi-transparent white box in the center of the image.

ยุคสมัยของทัศนศิลป์ไทย

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์ : ความเป็นมาของชาติไทย

เผยแพร่โดย : กันต์รพี จีระพรพันธ์

เผยแพร่วันที่ 1 กันยายน 2558

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=RBPJjcUV-sg&t=271s>

จุดประสงค์การเรียนรู้

เขียนอธิบาย ระบุ นำเสนอลักษณะ
รูปแบบงานทัศนศิลป์ของไทย
ตามยุคสมัยได้

ยุคสมัยของทัศนศิลป์ไทย

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาหาความรู้ เรื่องยุคสมัย
ของทัศนศิลป์ไทยตามสมัยที่นักเรียนได้รับ
โดยแสดงเป็นแผนผังความคิด

สมัยทวารวดี

สันนิษฐานว่ามีศูนย์กลางของวัฒนธรรมอยู่แถบเมืองนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม แต่ผลงานทัศนศิลป์แบบทวารวดีจะปรากฏ
หลักฐานกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งจากการสำรวจทางด้าน
โบราณคดี ได้พบซากเมืองที่เป็นศูนย์กลางศาสนาของชุมชนใน
สมัยทวารวดีกระจายอยู่หลายแห่งในพื้นที่ตอนกลางของประเทศ

ประติมากรรมสมัยทวารวดี

ได้แก่ พระพุทธรูปนั่งห้อยพระบาทปาง
แสดงปฐมเทศนา พระพุทธรูปศิลาขาว
ปัจจุบันอยู่ด้านหลังองค์พระปฐมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม

พระพุทธรูป ศิลาขาว สมัยทวารวดี พ.ศ.1600
ด้านทิศใต้ขององค์พระปฐมเจดีย์

สถาปัตยกรรมสมัยทวารวดี

การก่ออิฐถือปูนไม่นิยมก่อด้วย
ศิลาแลง รูปสัณฐานของเจดีย์
จะทำเป็นรูปเหลี่ยม องค์สถูป
ทำเป็นรูประฆังคว่ำ มียอดเตี้ย
เช่น พระปฐมเจดีย์ (องค์เดิม)
เจดีย์จุลประโทน นครปฐม

สมัยศรีวิชัย

กลุ่มศิลปวัตถุ โบราณวัตถุที่สร้างขึ้นในช่วงระหว่าง
พุทธศตวรรษที่ 12-17 โดยคาดว่ามีศูนย์กลางของอาณาจักร
อยู่บริเวณอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และที่บางส่วนของ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประติมากรรมสมัยศรีวิชัย

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร หล่อด้วย
สำริด ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และ
รูปพระวิษณุ พระหัตถ์ทรงหอยสังข์
แบบศิลปะฮินดู

สถาปัตยกรรมสมัยศรีวิชัย

พบสถูปทรงมณฑป ยอดแหลม
ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป
เช่น สถูปห้ายอด หรือ
พระบรมธาตุไชยา ซึ่งภายใน
บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของ
พระพุทธเจ้า

สมัยเชียงแสน

ศิลปะเชียงแสน นับว่าเป็นศิลปะไทยอย่างแท้จริง

ศิลปะสมัยเชียงแสน หมายถึง ศิลปะที่กำเนิดขึ้นในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย คำว่าเชียงแสนเป็นชื่อเมืองเก่าที่สำคัญเมืองหนึ่งในจังหวัดเชียงราย และการที่ได้พบประติมากรรมบางชิ้นที่งดงาม จึงได้เรียกศิลปะที่ค้นพบว่า ศิลปะแบบเชียงแสน เจริญรุ่งเรืองแพร่กระจายไปทั่วภาคเหนือ

ประติมากรรมสมัยเชียงแสน

พระพุทธรูปสำริดและปูน พระพุทธรูปเชียงแสน
มี 2 แบบ ได้แก่

แบบที่ 1 เป็นพระพุทธรูปที่มีพระรัศมีเป็นดอกบัวตูม
เป็นพระพุทธรูปที่ได้รับอิทธิพลมาจากปาละอินเดีย

พระศากยสิงห์ พระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัย ศิลปะสมัยเชียงแสน ประดิษฐานที่พระระเบียง วัดเบญจมบพิตร ดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร

ที่มาภาพ <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=14&chap=3&page=t14-3-infodetail06.html/20-1-63>

ประติมากรรมสมัยเชียงแสน

แบบที่ 2 นิยมเรียกว่า “แบบเชียงใหม่” เป็นพระพุทธรูปที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะสุโขทัย สังเกตเอกลักษณ์ คือ พระรัศมีดอกบัวตูม ประติมากรรมรูปปั้นเทวดาและนางฟ้าที่ประดิษฐานเจดีย์ ที่วัดเจ็ดยอด สร้างในสมัยของพระเจ้าติโลกราช โดยมีเอกลักษณ์เหมือน กับพระพุทธรูปเชียงแสนแบบที่ 2

ประติมากรรมสมัยเชียงแสน

เครื่องศิราภรณ์
ทรงกรวยสอบสูง
มีลวดบัวคั่นเป็น
ปล้อง ๆ

เครื่องศิราภรณ์
ทรงกรวยยอด
บัวตูม

ที่มาภาพ 1. <https://www.watportal.com/th/wat/type/detail/id/1/iid/3536/15-1-63>
2. <https://pantip.com/topic/37581730/desktop/21-1-63>

สถาปัตยกรรมสมัยเชียงแสน

โบสถ์ วิหาร เจดีย์ หอไตร กระทั่งบ้านเรือน ล้วนมีเอกลักษณ์เด่น
โบสถ์ วิหาร อาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาโบสถ์ วิหารสมัยเชียงแสน
มีเอกลักษณ์ คือ “เป็นหลังคาที่แสดงโครงสร้าง” คือไม่มีฝ้าเพดาน
สามารถมองเห็นเครื่องหลังคาได้ทุกชิ้น การตกแต่งอาคารนิยมตกแต่ง
ด้วยเครื่องไม้สลักและลายรูปปั้น

สถาปัตยกรรม สมัยเชียงแสน

หอไตรศิลปะ
เชียงแสน

สมัยสุโขทัย

เป็นศิลปกรรมที่งดงามมากและจัดเป็นยุคสูงสุดในด้านคุณค่าความงามของศิลปะไทย ศิลปะสมัยสุโขทัยนี้ประกอบด้วยการพัฒนาการทางศิลปะตั้งแต่ยุคขอม ลพบุรี ผสมผสานศิลปะแบบลังกา และศรีวิชัยทางใต้ของไทยมาเป็นศิลปะสุโขทัยโดยแท้ อันเกิดจากความเชื่อถือศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ประติมากรรมสมัยสุโขทัย

พระพุทธรูปมีรูปร่างลักษณะที่งดงาม ทรวดทรงกิริยาท่าทางอ่อนช้อยมีเครื่องประดับตกแต่งด้วยชฎาที่งดงาม ซึ่งแตกต่างจากยุคสมัยอื่น ๆ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะพระเศวตจะมีรัศมีเปลวเป็นเอกลักษณ์

พระพุทธรชินสีห์

พระพุทธรชินราช

ที่มาภาพ 1. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/18/Buddha_images_at_Wat_Bowonniwet.jpg/20-1-63

2. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/ba/Phra_Phuttha_Chinnarat_%28I%29.jpg/20-1-63

สถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัย

เป็นแบบอย่างที่มีแบบแผนชัดเจนและได้มีการสร้างสรรค์รูปแบบให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่เห็นชัดเจนเป็นสุโขทัยแท้ คือ ทรงดอกบัวตูมหรือเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ที่วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

เจดีย์ประธานวัดเจดีย์เจ็ดแถว

วัดชนะสงคราม

ปราสาทวัดพระพายหลวง

วัดมหาธาตุ

ที่มาภาพ 1. <http://sac.or.th/databases/thaiarts/artwork/98/20-1-63>

2. http://ihsansman.blogspot.com/2016/03/blog-post_30.html/20-1-63

วัดเขาพระบาทน้อย

วัดเจดีย์เจ็ดแถว

ที่มาภาพ 1. <http://www.finearts.go.th/archae/parameters/km/item/20-1-63>

2. <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=37&chap=1&page=t37-1-infodetail06.html/20-1-63>

จิตรกรรมสมัยสุโขทัย

ภาพจำลองเป็นลายเส้นบนแผ่น
หินชนวนที่วัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย

ภาพเขียนสีแบบเอกรงค์ กลุ่มดำ-แดง
ที่วัดเจติยเจ็ดแถว อำเภอศรีสัชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย

จิตรกรรมสมัยสุโขทัย

ภาพเขียนสีแบบเอกรงค์ กลุ่มดำ-แดง
ที่วัดเจดีย์เจ็ดแถว อำเภอศรีสัชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย

ที่มาภาพ http://www.thapra.lib.su.ac.th/fua/preserved_artwork.php?page=2/ 20-1-63

สมัยอยุธยา

อยุธยาเป็นอาณาจักรที่ก่อตั้งขึ้นในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ในราวพุทธศตวรรษที่ 19-24 ศิลปะต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลมาจากสุโขทัย ได้พัฒนามาเป็นแบบอย่างอยุธยาโดยแท้มี 3 ระยะ คือ

- ศิลปะสมัยอยุธยาตอนต้น (พุทธศตวรรษที่ 18-20)
- ศิลปะสมัยอยุธยาตอนกลาง (พุทธศตวรรษที่ 20-21)
- ศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย (พุทธศตวรรษที่ 21-23)

ประติมากรรมสมัยอยุธยา

พระพุทธรูปปรากฏ
มีเครื่องประดับตกแต่ง
มากขึ้น

พระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ ศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย

ที่มาภาพ https://my.dek-d.com/papanaruto/blog/?blog_id=10116573/20-1-63

สถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา

สมัยอยุธยาที่สำรวจพบ ได้แก่ เจดีย์ทรงกลม เจดีย์ทรงเหลี่ยมย่อมุม
โบสถ์ วิหาร และมีศิลปะต่างแดนเข้ามามีอิทธิพลปะปนอยู่ จึงมีการ
ผสมผสานแนวความคิดแบบศิลปะอยุธยา กับอิทธิพลของต่างแดน เช่น
โบสถ์วัดไชยวัฒนารามแบบต่างชาติ และปราสาทวัดมหาธาตุแบบลพบุรี
ศิลปะเขมร

เจดีย์ภูเขาทอง ขาวสะอาด สูงเด่นของเจดีย์ภูเขาทอง ฝั่งซ้ายของแม่น้ำ
บ้านป้อม (เจ้าพระยา) ตำบลภูเขาทอง จ.พระนครศรีอยุธยา

สมัยรัตนโกสินทร์

เป็นยุคสมัยที่ได้รับอิทธิพลแบบอย่างจาก
ตะวันตกเข้ามามาก ศิลปะเริ่มตั้งแต่สมัย
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
ทรงสถาปนากรุงเทพฯ ขึ้นใน พ.ศ. 2325
มาจนถึงปัจจุบัน

ประติมากรรมสมัยรัตนโกสินทร์

มีการหล่อ การปั้น การแกะสลัก
พระพุทธรูปและรูปสัตว์สิงโต
มีการปั้นรูปแบบคนเหมือนจริง
ขึ้นเป็นรูปปั้นอนุสาวรีย์ของ
รัชกาลต่าง ๆ

สถาปัตยกรรมสมัยรัตนโกสินทร์

มีการสร้างวัดวาอารามขึ้นเป็นจำนวนมาก ปรากฏมีอิทธิพลการสร้างแบบหลังคาโดมโค้ง ซึ่งเป็นการรับอิทธิพลจากตะวันตก เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม

แนวศิลปะผสมระหว่างไทยกับตะวันตก เช่น พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง

พระที่นั่งอนันตสมาคม “สถาปัตยกรรมหินอ่อนแห่งสยาม”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นท้องพระโรง
สำหรับพระราชวังดุสิต

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นพระที่นั่งภายในพระบรมมหาราชวัง

โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นท้องพระโรง เมื่อ พ.ศ. 2419

ที่มาภาพ <https://hilight.kapook.com/view/171974/20-1-63>

จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์

คงรักษารูปแบบของจิตรกรรมไทยไว้ เช่น การเขียนหนังสือที่โบสถ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แต่ก็มีมารับเอาอิทธิพลศิลปะตะวันตก เข้ามาผสมผสาน เช่น เทคนิคภาพมองจากที่สูง และมีการใช้ทองปิด ภาพวาด ศิลปินไทยที่สำคัญ ได้แก่ ขรัวอินโข่ง ที่ได้นำเอาอิทธิพล จิตรกรรมตะวันตก เข้ามาผสมผสานกับแบบจิตรกรรมไทย เป็นงาน 3 มิติ เช่น โบสถ์วัดบวรนิเวศวิหาร ที่กรุงเทพ

จิตรกรรมฝาผนังที่ยาวที่สุดในโลก วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

ที่มาภาพ www.hamanan.com/tour/bangkok/jittagrum.html/20-1-63

ภายในระเบียงรอบ ๆ วัดพระแก้ว มีภาพจิตรกรรมฝาผนัง
จำนวน 178 ห้อง เรียงต่อกันยาวตลอดฝาผนังทั้ง 4 ทิศ

เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวของรามเกียรติ์
นับเป็นจิตรกรรมฝาผนังฝีมือชั้นครูแห่งยุครัตนโกสินทร์

ที่มาภาพ <http://www.hamanan.com/tour/bangkok/jittagrum.html/20-1-63>

The background of the slide is a traditional Thai manuscript illustration. It features several figures in traditional Thai attire, including crowns and robes, engaged in various activities. On the left, a figure is seated near a tiered structure, possibly a stupa or a part of a temple. On the right, another figure is seated, holding a long object, possibly a musical instrument or a staff. The style is characteristic of traditional Thai art, with fine lines and a focus on narrative. A black horizontal bar is positioned across the upper middle of the slide, containing the text 'คำคมภาษาศิลป์' in white Thai script. Below this bar, a large, semi-transparent grey rectangle contains the main title 'ขรัวอินโข่ง' in large, white Thai script.

คำคมภาษาศิลป์

ขรัวอินโข่ง